

Pracovní skupina „Orientalia Bohemica“ (moderátor Petr Charvát)

Výběrová bibliografie s tematikou „Orientalia Bohemica 2014“

(Poznámka: Do bibliografie byla pojata i díla mimo orientalistické obory, pokud významnou měrou přispívají k poznání dějin českých zemí a kontextů vázaných na styky s Orientem v době osvětlené historickými prameny.)

1. Audrey L. Altstadt: *The Azerbaijani Turks – Power and Identity under Russian Rule*, Stanford, CA: Hoover Institution Press, Stanford University 1992, ISBN 10: 0-8179-9182-4, ISBN 13: 978-0-8179-9182-1 (na str. 1-14 Origins of the Azerbaijani Turks, str. 7: kontakty s turkicky hovořícími skupinami od 4. století; Chazaři v pramenech často zvaní Turci; v Zakavkazí působí Chazaři až od 7. století; úplné poturčení V Kavkazsku až od Seldžuků v 11. století; a intenzivně od útěku tureckých skupin před Mongoly) [→ Kavkaz].
2. Maja Angelovska-Panova, Andrew P. Roach: *The Bogomils' Folk Heritage: False Friend or Neglected Source?*, in Andrew P. Roach, James R. Simpson (edd.), *Heresy and the Making of European Culture, Medieval and Modern Perspectives*, Farnham and Burlington: Ashgate 2013 (ISBN 9781472411815), 129-149 (o transferech paulikiánů na Balkán a o heterodoxních motivech v balkánském folklóru).
3. Malcolm Barber, Keith Bate (edd.): *Letters from the East – Crusaders, Pilgrims and Settlers in the 10th-13th Centuries*, Farnham and Burlington: Ashgate 2013, ISBN 9781472413932 (mj. č. 33 na str. 62-68 = dopis kněze Jana byzantskému císaři Manuelu Komnenovi, padělek z Barbarossova dvora; č. 52 str. 92-93 = dopis Rašid ad-Dína, náčelníka syrských asasínů, rakouskému vévodovi Leopoldu V. = padělek z dvora Richarda Lví Srdce, v Akkonu v dubnu roku 1192; zbavuje Richarda viny za vraždu Konráda z Montferratu; složen patrně na Východě – Rašid opravdu náčelník asasínů v letech 1169-1193; Konráda zavraždili dva asasíni v Tyru 28. 4. 1192; v dopise na sebe Rašid bere iniciátorskou roli vraždy a vyvíňuje Richarda).
4. *The Encyclopaedia of the Medieval Chronicle*, Leiden-Boston: Brill 2010, ISBN 978-09-04-184640.
5. CAILLET, Jean-Pierre a Fabienne JOUBERT. *Orient et Occident méditerranéens au XIIIe siècle: les programmes picturaux : [actes du colloque international organisé à l'École française d'Athènes les 2-4 avril 2009]*. Paris: Picard, 2012, 264 s. ISBN 978-2-7084-0922-4.
6. Elly Dekker: *Illustrating the Phaenomena – Celestial Cartography in Antiquity and the Middle Ages*, Oxford: Oxford University Press 2013, ISBN 978-0-19-960969-7.
7. Vasif Abidovič Gaibov, Gennadij Andrejevič Košelenko: *Křesťanské archeologické objekty v Mezopotámii, Perském zálivu, Střední Asii a Číně (do konce 1. tisíciletí)*, in *Parrésia VI*, 2012, 128-166 (přehled archeologie, ilustrace výběrově).
8. GELICHI, Sauro a Richard HODGES. *From one sea to another: trading places in the European and Mediterranean early Middle Ages : proceedings of the International*

Conference Comacchio, 27th-29th March 2009 = Da un mare all'altro : luoghi di scambio nell'Alto Medioevo europeo e mediterraneo : atti del Seminario Internazionale Comacchio, 27-29 marzo 2009. Turnhout: Brepols, 2012, 576 s., [32] s. obr. příl. ISBN 978-2-503-54527-1.

9. Ruthy Gertwagen, Elizabeth Jeffreys (edd.): *Shipping, Trade and Crusade in the Medieval Mediterranean – Studies in Honour of John Pryor*, Farnham and Burlington: Ashgate 2013, ISBN 9781409437536.
10. Petr Charvát, Claire Delery, Ladislav Hrdlička: *Andalusi sherds from Prague*, *Archeologické rozhledy* 65/1, 2013, s. 198-206.
11. IJERUSALIMSKAJA, A. *Moščevaja Balka: neobyčejnyj archeologičeskij pamjatnik na Severokavkazskom šelkovom puti = Moshtcevyaya Balka: an unusual archaeological site at the North Caucasus silk road.* Sankt-Peterburg: Gosudarstvennyj Ermitaž, 2012, 382 s. ISBN 978-5-93572-447-4.
12. Frank W. Iklé: *The Conversion of the Alani by the Franciscan Missionaries in China in the 14th Century*, in James D. Ryan (ed.): *The Spiritual Expansion of Medieval Latin Christendom: The Asian Missions (The Expansion of Latin Europe, 1000-1500 vol. 11)*, Farnham and Burlington: Ashgate Variorum 2013, ISBN 978-0-7546-5957-0, 241-249 (str. 243 – přišli patrně do stepních krajů ve 3. stol. př. n. l., z povodí Kubáně postupovali k úpatí S Kavkazu; část jich odešla s Vandaly do S Afriky; přijali byzantské křesťanství v první čtvrtině 10. století [patriarcha Nikolaos Mystikos], ale už 940 odpadli, definitivně pokřtěni až na počátku 13. století; 244 – Mongolové je opanovali 1235-1242, poté přestěhováni do střední Asie; u Mongolů vítáni co zruční metalurgové, sloužili však též v chánových gardách, v Číně znovu pokřtěni františkánskými misionáři).
13. KIM, Hyun Jin: *The Huns, Rome and the birth of Europe.* Cambridge: Cambridge University Press, 2013, viii, 338 s. ISBN 978-1-107-00906-6.
14. Robert Kool, Borys Paszkiewicz, Edna J. Stern: *An Unrecorded Bohemian Saint Christopher Penny from Montmusard, Acre, Israel* *Numismatic Research* 8/2013, 143-158 (patrně ražba Přemysla Otakara II., 1248-1249 či po 1253 [1262? po korunovaci 1261?], první užití titulu *rex Bohemorum*, obraz sv. Kryštofa; str. 143-144 - nález pochází z úkrytu mramorových spolíí zakopaných pod podlahu stavby ze 13. století, a to ze situace pod spoliemi a nade dnem jámy; 150 – kult sv. Kryštofa velmi vzácný, pouze kostel v biskupském Týně nad Vltavou svěcený 1251; 153 - o numismatických dokladech českých styků se Svatou zemí – depot z Caesareje Maritimy, ale zatím nic jiného; 153 pozn. 22 – v Anatolii nalezen v 80. letech 20. století depot 7 700 mincí, téměř výhradně německých ražeb [až na 41 kusů], poslední ražba 1190 = poslední cesta Barbarossova; taky ingoty a seldžucké klenoty = majitel už dále než do Anatolie nepostupoval; obecně z latinské Palestiny z německy hovořících zemí jen velmi málo nálezů – Cáchy, Alsasko, Brabantsko, Worms; další nálezy: ražba Egberta II., markraběte míšeňského, z jeho fríského statku Bolsward v S Holandsku z pozdního 11. století, nález z přístavu Arsur asi 85 km J Akkonu v kontextu dvanáctého století; dále fenik z Friesachu [Korutany, Rakousko] ze 13. století, z obytné čtvrti Akkonu; 154 pozn. 26 – další údaje k Messině 1250 – loď se původně plavila do Dimjátu

[Damietty], ale když se Ludvík přesunul do Akkonu, cestující žalovali francouzské majitele lodí a žádali o dopravu do Akkonu).

15. Catrin Kost: *The practice of imagery in the northern Chinese steppe (5th-1st centuries BCE)*. Bonn: Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität, 2014. - 262 s., 135 s. obr. příl. : il., signatura Archeologický ústav Praha E-BoCo/6 Volný výběr.
16. Lubomír Košnar: Tzv. šluknovské kruhy, *Studia mediaevalia Pragensia* 9, 2010, 75-109 (jde o artefakty bez přímých analogií; pocházejí patrně od dolní Volhy či ze střední Asie, přišly nejspíše se sámánovskými mincemi na sklonku 10. či počátku 11. Století; s. 91-98 o kontextu nálezů a stříbrných depotech v Lužici; s. 98 – nejsou to Baltové, nejsou to Skandinávci).
17. *Legenda aurea*. VORAGINE, Jacobus de a Anežka VIDMANOVÁ. Vyd. 3. Přeložil [sic] Irena [sic] Zachová. Praha: Vyšehrad 2012, 444 s. ISBN 978-80-7429-237-8.
18. Yaacov Lev: *A Mediterranean Encounter: The Fatimids and Europe, Tenth to Twelfth Centuries*, in Ruthy Gertwagen, Elizabeth Jeffreys (edd.): *Shipping, Trade and Crusade in the Medieval Mediterranean – Studies in Honour of John Pryor*, Farnham and Burlington: Ashgate 2013, ISBN 9781409437536, 131-156 (str. 131 – Fátimovci nechali pořídit roku 964 mapu světa na hedvábí, ztratila se na konci 11. století; 138-140 o transsaharském obchodu, důležitý, zvláště zlato a otroci; 140-143 o Amalfi a Byzanci; 143-147 o Indii – koření, ambra, i tranzitní obchod dál do Evropy; 147-150 o nákupních seznamech vezíra jménem Ma'mun al-Bata'ihī, ante 1122-1124: textil z al-Andalús, Sicílie, Itálie, Askalon; z Itálie stříbro, drahokamy, atlasové brokáty, dřevo, smola, kotvy, konopí, měď, olovo; asi od 1050 med, dřevo, mýdlo, železo).
19. Vladimír Liščák: *Odorikův cestopis a cyklus fresek o umučení čtyř františkánů v indické Tháně*, *Nový Orient* 68, 2013, 15-22 (příběh je obsažen téměř ve všech verzích Odorikova cestopisu a je zastoupen na freskách v Udine; přiložen překlad podstatné části této pasáže cestopisu na základě latinského textu dosud nevydaného rukopisu XVII.E.2 z Knihovny Národního muzea v Praze.).
20. Bryan K. Miller: *Xiongnu „Kings“ and the Political Order of the Steppe Empire*, *Journal of the Economic and Social History of the Orient* 57, 2014, 1-43 (podrobně komentovaný souhrn údajů především čínských pramenů o kočovnickém etniku prvních století n. l. na sever a západ od čínských hranic, ztotožňovaném někdy s Huny).
21. J. T. Olsson: *Coup d'état, Coronation, and Conversion: Some Reflections on the Adoption of Judaism by the Khazar Khaganate*, *Journal of the Royal Asiatic Society Series 3*, 23/4, 2013, 495-526 (str. 510-511 o Židech v Pontice a na Kavkaze; str. 512 – v 8. století na S Kavkaze možná i Židé, i křesťané).
22. PETRE, James. *Crusader castles of Cyprus: the fortifications of Cyprus under the Lusignans : 1191 - 1489*. Nicosia: Cyprus Research Centre 2012, xxvi, 433 s. ISBN 978-9963-0-8127-1.
23. Franco Porsia (ed.): *Liber Monstrorum* (secolo IX) – Introduzione, edizione critica, traduzione, note e commento, Napoli: Liguori Editore 2012, ISBN 13: 978-88-207-5477-8 (souple bájnych bytostí lidských, též exotických zvířat, vychází z anglosaského prostředí 8. století, též odrazy studia Virgilia ze Salzburgu [→ Velká Morava]; *De*

- Hygelaco Gotorum rege [Beowulf], Scylla, Cynocephali, Pygmei, elephantii, tigri, Chimaera, corcodrilli, serpentes, de serpentibus cum quibus nascitur piper album).*
24. Enrico G. Raffaelli: *The Sīh-rōzag in Zoroastrianism – A Textual and Historico-Religious Analysis*, London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group 2013, ISBN 978-0-415-81232-0 hbk (str. 33 – Mithrovi náleží 16. den v měsíci, úzce spojen se Sraoša, Rašnu – *connection with earthly and ultramundane justice*; 34 – mazdaistický kalendář, tj. jména dní a měsíců: Kappadokie, Arménie, Gruzie, Parthie, Sogdiana, Chórézm, Baktrie, Sístán; 35 – zaveden za Achaimenovců? Afinita s egyptským kalendářem, převzali?; 36 – text Sīh-rōzag nejspíše z 5. - 4. století BC; 40 – ale jeho verze v *pahlavi* asi až z 10. století AD; 210 pozn. 3 – nejpozději za Sásánovců je Mithra sluneční božstvo; 228-232 – § 16 věnován Mithrovi – strážce pastvin, soudce a strážce daného slova a smlouvy – soudce tohoto i onoho světa [228 pozn. 1]; 229 – tisíciuchý a tisícioký; 242-243 – *fravaši* = nesmrtelná duše každé osoby, bojují se silami zla) (→ Kavkaz).
25. Francis A. Rouleau: *The Yangchow Latin Tombstone as a Landmark of medieval Christianity in China*, in James D. Ryan (ed.): *The Spiritual Expansion of Medieval Latin Christendom: The Asian Missions (The Expansion of Latin Europe, 1000-1500 vol. 11)*, Farnham and Burlington: Ashgate Variorum 2013, ISBN978-0-7546-5957-0, 217-240 (paní Kateřina, dcera p. Dominika *de Vilionis*, zesnula v červnu 1342, kámen má i obrazový doprovod z legendy o světicích, tesán však patrně domorodým kameníkem).
26. James D. Ryan (ed.): *The Spiritual Expansion of Medieval Latin Christendom: The Asian Missions (The Expansion of Latin Europe, 1000-1500 vol. 11)*, Farnham and Burlington: Ashgate Variorum 2013, ISBN978-0-7546-5957-0.
27. Jonathan Karam Skaff: *Sui-Tang China and Its Turko-Mongol Neighbors*, Oxford: Oxford University Press 2012 (ISBN 978-0-19-973413-9) (velmi podrobně o stepních kmenech).
28. Jiří Sláma: recenze Lubomír Košnar, *Tzv. šluknovské kruhy*, *Studia mediaevalia Pragensia* 9, 2010, 75-109, in *Numismatické listy* 67, 2012, 3, 143-144 (nález z r. 1883, mincovní složka rozkradena, zbyly dva kruhy, ty z Bergerovy sbírky přešly do NM; mírně nepravidelný tvar, vnější průměry 112 a 116 mm, jádrem železná obruč zakončená na obou koncích přiletovanými čtvíhrannými stříbrnými tyčinkami s vegetabilními vzory; kruhy obtočeny čtyřmi hladkými stříbrnými drátky, plochu mezi nimi vyplňují ploché stříbrné proužky zdobené vybíjením; ornamentika stříbrných zakončení má vztahy k dolnímu Povolží a střední Asii; přišly v závěrečném období přílivu sámánovského stříbra do střední Evropy?; paralelami některé poklady z Lužice; nevelká koncentrace arabských mincí na lužickém území ležícím na V od Labe – výklad obtížný; tezaurace části směnných prostředků obchodníků směřujících dále do Čech?).
29. Alessio Sopracasa: *Turcs et „choses turques“ dans le Livre de comptes de Giacomo Badoer: Essai de synthèse*, in *Turcica* 44, 2012-2013, 31-128 (velmi podrobný rozbor účetní knihy benátského kupce GB, který bydlel v Konstantinopoli v letech 1436-1440).

30. Karl-Heinz Spiess: *Asian Objects and Western European Court Culture in the Middle Ages*, in Michael North (ed.), *Artistic and Cultural Exchanges between Europe and Asia, 1400-1900*, Farnham – Burlington: Ashgate 2010, ISBN 9780754669371, 9-28 (str. 9-11 o hedvábí; 11-22 o drahokamech a perlách; 22-23: o kokosových ořeších v ozdobných zasazeních: v Evropě 33 ks z let 1250-1520; 23-25 – lastury loděnky [*Nautilus*] v ozdobném zasazení – v Evropě asi 44 ks, z let 1300-1530; 25-27 o čínském porcelánu: str. 26 – *Gaignières-Fonthill vase* = z počátku 14. století, nese erb uherského krále Ludvíka Velikého [zemřel 1382], ten ji daroval Karlu I. Neapolskému; další kus asi 1400, Katzenelnbogen [str. 27 Fig. 1.7], přišla z Palestiny?; další kus z konce 14. století ve sbírce Medici, Lorenzo Magnifico obdržel co dar z Egypta).
31. VAN ARSDALL, Anne a Timothy GRAHAM. *Herbs and healers from the ancient Mediterranean through the medieval west: essays in honor of John M. Riddle*. Farnham: Ashgate, 2012, xvi, 377 s. ISBN 978-1-4094-0038-7.
32. Alessandro Vanoli: *La Sicilia musulmana* (Universale Paperbacks il Mulino), Bologna: Il Mulino 2012, ISBN 978-88-15-23779-8 (str. 133 – rostla tam bavlna v 10. století; 135 – hladomor 10. století: Byzanc 927-928, Sicílie 936 velmi silné *sciocco* zničilo úrodu, Sicílie 940 – hladomor s umíráním; v jižní Itálii též mor za Gisulfa I. [943-978]; 147 – v muslimském Palermu čtvrť *Hārat as-Saqāliba*, což byla v 10. století nejlidnatější čtvrť s přístavem; str. 152 – palermský trh se nacházel mezi mešitou *Ibn Saqlab* [souvislost se jménem čtvrti?] a Novou čtvrtí jižně odtud; 151 – Šabbetaj Donnolo [zemř. 982] pocházel z Orije v Apulii stejně jako židovský osobní lékař fátimovského chalífy *al-Mu'izze*; 152 – zdejší medicíni znali Rázího, Madžúsího, Avicennu; 153 – v 10. století vyváželi různé kovy a zemědělskou produkci včetně bavlny; taky egyptský a maghribský len a taky koření).
33. Marianne Vedeler: *Silk for the Vikings*. Oxford: Oxbow Books, 2014. - viii, 125 s. : il., sign. Archeologický ústav Praha E-AnTe/15 Volný výběr.
34. Евгений Михайлович Верещагин: *Кирилло-Мефодиевское книжное население, Москва: «Индрик» 2012, ISBN 978-5-91674-169-8* (o Ostromirově evangelistáři; str. 21 – Ostromir byl šlechtic a faktický vládce Novgorodské země za Izjaslava Jaroslaviče [1024-1978]; 95 – překladatel překládal biblický text z hebrejštiny [EMV píše „ivrit“], ne z aramejštiny; 213 – text je nejbližší původnímu cyrilometodějskému překladu evangelia; 285-296 o Lvu Matematikovi, jednomu z Konstantinových učitelů, který mu zprostředkoval znalost helénistické geometrie, jíž pak Konstantin užil při konstrukci hlaholice; 369-399 o Konstantinově chazarské polemice a jeho hájení sv. Trojice, k němuž užil i citátů plurální řeči Boží z hebrejského Tanachu; 469 – svátky: Umučení sv. Klementa 25. 11.; Přenesení ostatků sv. Klimenta 30. 1.; památka Konstantina Filozofa 14. 2.; 470 – Metoděj tam ještě není → předloha psána před 885; 471, 511 – Konstantin měl znát i midraše; 472 – Konstantinova znalost hebrejštiny se odráží i v textu žaltáře) ([Yevgeniy Mikhailovich Vereshchagin: Kirillo-Mephodiyevskoye knizhnoye naseleniye, Moscow: „Indrik“ 2012, textual and lexical analysis of selected themes from the Ostromir Gospel Book, eleventh century; the author argues that Constantine-Cyrill must have known Hebrew, and was familiar with](#)

Midrash literature: comments on Constantine's disputation with sages of the Khazars in 861-862).

35. Tamás Visi, Marie Krappmann, Alžběta Drexlerová (edd.): Vybrané hebrejské a jidiš prameny k dějinám Židů na Moravě: středověk a raný novověk (Univerzita Palackého v Olomouci, Judaica Olomucensia 5), Olomouc 2013, ISBN 978-80-244-3656-2 (mj. Jana Horáková: Prameny ke středověké Moravě, str. 25-58; má responsum z Barcelony pro Horní Slavkov, týká se údajné příhany tamního občana pro možný otrocký původ; Magdaléna Jánošíková, Tamás Visi: Exkurz: Hebrejské rukopisy a fragmenty ze středověké Moravy, 59-63).
36. Anna-Dorothee von den Brincken: Martin of Opava, in The Encyclopaedia of the Medieval Chronicle, Leiden-Boston: Brill 2010, ISBN 978-09-04-184640, 1085-1088 (str. 1085 – dominikán, *Chronicon pontificum et imperatorum*, nejvlivnější evropský kronikář vrcholného středověku; * v Opavě asi 1230, vychován u sv. Klimenta v Praze; u papežské kurie od Alexandra V. [1254-1261], slouží co papežský penitenciář a kaplan v letech 1261-1278; od 22. 6. 1278 arcibiskupem hnězdenským; zesnul v Bologni před 23. 12. 1279 na cestě do Hnězdna; 1086 – synopticky papežové a císařové, ale na stránkách má i obšírnou zprávu o papežce Janě, kterou zpopularizoval; 1087 – nesmírně populární, ve 14. - 15. století překlady do všech jazyků Z Evropy; ve 13. století překlad do řečtiny, užit na 2. koncilu lyonském při jednáních o překonání velkého schizmatu z r. 1054; do arménštiny přeložil Nerses Palianenç, arcibiskup malazgirdský; do arabštiny Rašíd ad-Dín).